

Olga Górnik
MSc. Eng. Arch.
City Rebuilding Laboratory, Institute of Cities and Regions Design
Faculty of Architecture, Cracow University of Technology
a52.gornikolga@gmail.com

SOLID WASTE COLLECTION SITE AS A COMPLEX AND SHAPING COMPONENT IN THE URBANIZED LANDSCAPE

Solid waste collection site is an important element in the development of housing, though often overlooked as an unnecessary element of plot development.

In many cases, these sites are elements shaping small architecture, and undoubtedly they can be an important component creating some forms of social communication in housing estates. Due to the analysis of the problems in development of residential housing estates, the appropriate research methodology seems to be a key. This enables to analyze this, somehow trivial, issue, but still a functionally important and legally required element of equipment of every housing estate. The analysis of the location of the waste collection sites and their potential impact on the social fabric is important here. It seems that the thoughtful creation and location of solid waste collection sites has specific influence on the social structure. According to Polish standards and regulation regarding the location of such facilities, attention is paid only to the fact if they are located in appropriate and normative distances from windows and borders of building plots. It is not discussed how the location of waste collection sites affects the social behavior and how huge is influence inconvenient, utilitarian devices on the inter-neighbour communication.

Key words: waste collection sites, location, housing community

Introduction

The basics of projecting multitenant architecture have changed considerably throughout history, both in our country and in Europe. The localization of objects of urban furniture on built-up areas has become less important and often overlooked. The issue, however, is quite important since it has a key effect on social behaviour and participation in the housing estate micro society. As Augustyn Bańka put it *'space is the main psychological and architectural category (...)* *The evolution of design in technology and architecture is proceeding in opposite directions. Architecture is*

becoming more and more rational, but aesthetic and human values often appear as a side-effect of adopting the form to formal requirements' [Bańka 2016: 26].

Fig. 1. Lublin, City centre. Photo by O. Górnik, 2017
Ryc. 1. Lublin, Śródmieście. Fot. O. Górnik, 2017

More and more often, the urban space surrounding us is not created by architects. The lack of comprehensive landscape management concepts is slowly becoming a sign of our times, a great compromise between architects' aspirations, formal and legal requirements and diverse needs of the community. As a result we produce "unplanned" spaces in which all necessary functions are "stuffed" on too small areas, creating a chaotic housing environment.

Social needs

Since the dawn of time people have been connected with the natural environment in which they live. In addition to satisfying their basic needs, they needed to create small communities like family tribes, places of residence and shelter, but also free space and what nature gives, namely water, sun and greenery. Unfortunately, modern settlements do not provide satisfactory access to these basic but also key resources, as the majority of urban complexes in Polish cities are overcrowded, which significantly reduces the living standards of residents. [Brukalska 1948]. Flats do not have sufficient insolation, housing estates lack green areas, which are not well developed. People settling in such neighborhoods do not feel comfortable, but they often do not realise that is because of the conditions they live in.. All elementary, but evident resolutions of intelligent towns are included in the Athens Card CIAM – a standard manifest of modernism in urbanization agreed on back in 1933. *Most of the towns in the research show a picture of chaos. In no way do they meet the goals they were created for, that is, to satisfy the most important biological and psychological needs of their inhabitants.* [Le Corbusier, 2017: 71]. Why – in the modern days of the 21st century – the needs of residents are not taken into consideration, since they have such an important role for creation of urban tissue?

Localisation and social contacts

It is widely known that space and architecture are created by people, who set its barriers and create it according to their own needs. Solid waste collection sites have always been associated with an unpleasant, avoided place. However paradoxically, they often cement the neighborhood community [Gehl 2013].

Observing contemporary settlements, one can notice the decay of social ties, depending on how the urban furniture layout was designed. Trying to delve into this often overlooked, but very important part of the functioning of the micro-communities of settlements, we should notice several connections.

Fig. 2. Lublin, City centre. Photo by O. Górnik, 2017

Ryc. 2. Lublin, Śródmieście. Fot. O. Górnik, 2017

There are several ways for designing separate areas for waste collection sites. In contemporary residential complexes, it seems that the most convenient solution is to design a chute. However, from the sociological point of view and due to the research carried out by the author and PhD Michał Dębek¹ unfortunately this type of location does not have a positive impact on social ties and does not encourage common neighborhood actions to improve the housing estate landscape, which is very important for citizens of these small societies. The second option, probably the most common in open residential areas of smaller cities or urban plans in Modernism style, is a free-standing, dustbin, located in the middle of the courtyard, or outside the green areas, hidden behind the curved sheet metal. Around these places you can observe strong social ties between the inhabitants, because in today's busy world, people do not have time for integration with neighbors. The only form of inter-neighbor interaction is going out with the dog or the moment when neighbors just go to throw away the trash. According to the residents of Wrocław downtown, a garbage can is an element that sometimes creates a neat little architecture, but unfortunately, it is usually a hideous element associated only with the mass of waste and a stench that is hard to bear. A dustbin is sometimes an

¹ Institute of Psychology, University of Wrocław.

element with colorful containers used to sort recyclable materials, associated with European capitals of culture. After learning more about functioning of solid waste collection sites, it turns out that it is a place that is overly social, an important space, almost the only meeting place for residents creating community, it is a place that defines local spaces. The most important is the fact that in this area there are no divisions, nor the hierarchy, the sex, age and education is not important – everybody just sometimes go to the trash.

Legal regulations and reality

Legal regulations allow us to clearly define the issues we examine. However in majority they do not affect the issue of impact on the quality of life at the social level. The Regulation of the Minister of Infrastructure in paragraph 22 [Regulation 2002] determines the following issues:

1. On building plots the place for containers for temporary collection of solid waste should be planned, allowing the possibility of waste segregation.
2. The places defined in paragraph 1, can be:
 - 1) roofed covers or rooms with solid or openwork walls,
 - 2) a separated room in a building, having a parquet floor above the level of the driveway of a transport vehicle collecting the waste, but not higher than 0.15 m, including the low chamber of chute with a direct access to from the outside, provided with a roof of at least 1 m in width and extended to the sides at least 0.8 m, with washable walls and floor, water point, floor drain, exhaust ventilation and flood-lighting,
 - 3) Hardened places for putting the containers with the closed throw-in slots.
3. Between entrances to rooms or hardened places (see point Nr. 2 above) and the access route of garbage trucks disposing the waste there should be a hardened access, enabling the repositioning of containers on own wheels or trolleys.
4. Solid waste collection sites near multi-family building should be accessible for the disabled.

The regulation mentions also the distance between containers and carpet hangers from windows and doors. as well as the distance from the boundaries of plots. Also parameters that should be met when designing solid waste collection sites are described. For the designer it is also important to take into account the role of local neighborhood bonds, which have a significant impact on the creation of social fabric in the urban structure. Unfortunately, the reality is utterly different. Often these places are not taken too seriously – they become a neglected space, often disturbing, not really designed as a frequently used urban furniture piece (most inhabitants visit this place at least a few times). Designers locating waste! collection sites, do not take into account how important this element is for social life. which is created locally by residents of housing estates. This is not about creating a negative image of designing work, because it concerns every unit representing a given territory. The priority for creating space is the social awareness of all its participants.

Fig. 3. Lublin, Żmigród St. Photo by O. Górnik, 2017

Ryc. 3. Lublin, ul. Żmigród. Fot. O. Górnik, 2017

Summary

In fact, all around – as far as the eye can see – dumpsters. Miscellaneous: small and large; green, yellow, blue, navy blue and black; rectangular and oval; plastic and metal ones. Around them – a zone of boundless chaos: an old wash basin, vomit, a moldy bread and bread roll, tires, a fridge door... In the middle of it all stands absurdly some abandoned truck, next to a tarpaulin covered car, or rather: the remains, based on bricks, because the wheels – as I hear from the residents of the yard – (some) they have already stolen.

Dębek M. 2013

As a society, designers, architects, planners, people living in housing estates, in urban quarters, or in stand-alone skyscrapers, let's remember not to forget about the smallest but key elements of our life. Therefore, it is important to look at the surrounding space with care and attention, exactly as we look at neighborly relations. The whole housing estate area should be treated as a place that have significant impact on identity and interpersonal relations of inhabitants. Here we should not forget also about local shops, parks, alleys and other places of common integration. If with the involvement and greater awareness we will feel that we have an influence on what is around us and what surrounds us, we will be able to influence the space in greater extent and what is even more important – the quality thereof, since it has a significant meaning on social ties and the relation man – architecture.

Translation / Tłumaczenie: Olga Górnik

Olga Górnik

mgr inż. arch.

Pracownia Odnowy Miast, Instytut Projektowania Miast i Regionów

Wydział Architektury, Politechnika Krakowska

a52.gornikolga@gmail.com

MIEJSCE GROMADZENIA ODPADÓW STAŁYCH JAKO ELEMENT TWORZĄCY I KSZTAŁTUJĄCY WSPÓLNOTĘ MIESZKANIOWĄ W KRAJOBRAZIE ZURBANIZOWANYM

Miejsce gromadzenia odpadów stałych jest ważnym elementem kształtowania zabudowy mieszkaniowej, często pomijanym jako nieistotny element zagospodarowania działki. W wielu przypadkach miejsca te są elementem kształtującym małą architekturę, a także bez wątpienia mogą być istotnym składnikiem tworzącym pewne formy komunikacji społecznej na terenie osiedli mieszkaniowych. Na podstawie analizy problematyki zagospodarowania terenów osiedli mieszkaniowych, wydaje się być kluczowym wypracowanie odpowiedniej metodologii pracy badawczej. Umożliwia to analizę tego, niby banalnego zagadnienia, ale również istotnego funkcjonalnie i wymaganego. Ważne są tutaj analizy lokalizacji miejsc gromadzenia odpadów oraz potencjalny ich wpływ na tkankę społeczną. Wydaje się, że rozważne kreowanie i lokalizacja miejsc gromadzenia odpadów stałych, ma określony wpływ na strukturę społeczną. Według polskich norm i przepisów dotyczących lokalizacji takich obiektów, zwraca się uwagę jedynie na to, aby były one zlokalizowane w odpowiednich i normatywnych odległościach od okien oraz granic działek budowlanych. Nie mówi się już o tym, jak lokalizacja miejsc gromadzenia odpadów oddziałuje na zachowania społeczne i jak duży wpływ mają te niepozorne, utylitarne urządzenia na komunikację międzysąsiedzką.

Słowa kluczowe: *miejsca gromadzenia odpadów, lokalizacja, wspólnota mieszkaniowa*

Wprowadzenie

Zasady projektowania architektury wielomieszkaniowej na przestrzeni lat zmieniły się diametralnie, zarówno w Europie jak i w naszym kraju. Lokalizacja obiektów małej architektury na terenach zabudowywanych, stała się mniej znacząca i często pomijana. Zagadnienie to jest bardzo istotne, ponieważ ma kluczowy wpływ na zachowania i partycypację społeczną w mikrośrodkowisku mieszkaniowym. Według Augustyna Bańki „przestrzeń jest podstawową kategorią psychologiczną i architektoniczną (...) Ewolucja projektowania w technice i w architekturze

przebiega w przeciwnych kierunkach. Architektura staje się, co prawda, coraz bardziej racjonalna, ale walory estetyczne i ludzkie pojawiają się często jako efekt uboczny przystosowywania formy do wymagań formalnych” [Bańka 2016: 26]. Coraz częściej, otaczająca nas przestrzeń miejska nie jest kreowana przez architektów. Brak całościowych koncepcji zagospodarowania krajobrazu powoli staje się znakiem naszych czasów, wielkim kompromisem między aspiracjami architektów, wymogami formalnoprawnymi a różnorodnymi potrzebami społeczności. W efekcie powstają przestrzenie „niezaplanowane”, w których wszystkie potrzebne funkcje są „upychane” na zbyt małych powierzchniach, tworząc chaotyczny krajobraz mieszkaniowy.

Potrzeby społeczne

Ludzie od zarania dziejów związani są z naturalnym środowiskiem w którym żyją. Oprócz zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych potrzebowali tworzenia wspólnot rodowych, miejsc przebywania, schronienia, ale i swobodnej przestrzeni oraz tego co daje natura, czyli wody, słońca i zieleni.

Niestety, współczesne skupiska ludności nie zapewniają satysfakcjonującego dla społeczeństwa dostępu do tych podstawowych, ale także kluczowych zasobów, przeważająca część zespołów urbanistycznych na terenie Polskich miast jest przejęszczona, co znacznie obniża poziom życia ich mieszkańców [Brukalska 1948]. Mieszkania nie posiadają odpowiedniego nasłonecznienia, osiedla często pozbawione są terenów zielonych, są źle zagospodarowane. Ludzie zasiedlający takie osiedla czują się w nich źle, lecz często nie upatrują przyczyn w tym, w jakich warunkach mieszkają. Wszystkie elementarne, ale także oczywiste założenia „inteligentnych” miast, zawiera Karta Ateńska CIAM – sztandarowy manifest modernizmu w urbanistyce, uzgodniony w 1933 roku. *Większość opracowanych miast przedstawia dziś obraz chaosu. Miasta te nie odpowiadają w żadnym razie ich przeznaczeniu, którym jest zaspokojenie najważniejszych potrzeb biologicznych i psychologicznych ludzkości* [Le Corbusier 2017: 71]. Dlaczego w dzisiejszych czasach, na terenach miast, nie zauważa się potrzeb ich mieszkańców, skoro mają one tak kluczową wartość dla tworzących się przestrzeni miejskich?

Lokalizacja a więzi społeczne

Powszechnie wiadomo, że przestrzeń i architekturę tworzą ludzie, to oni wyznaczają jej bariery i kreują według własnych potrzeb. Miejsca takie jak zbiorniki stałe na gromadzenie odpadów, od zawsze kojarzą się z miejscem nieprzyjemnym, omijanym, lecz paradoksalnie nieraz to właśnie one spajają mieszkającą w zabudowie mieszkaniowej ludność [Gehl 2013]. Obserwując współczesne osiedla można zauważyć rozkład więzi społecznych, w zależności od tego, w jaki sposób zaprojektowano układ małej architektury. Próbując zagłębić się w ten często pomijany, ale jak ważny element funkcjonowania mikrosocjety osiedli, należy zauważyć kilka powiązań.

Możliwości zaprojektowania wydzielonych miejsc na gromadzenie odpadów jest kilka. We współczesnych zespołach mieszkaniowych najkorzystniejszym rozwiązaniem wydaje się zaprojektowanie zsypu. Jednak z punktu widzenia socjologicznego i z uwagi na przeprowadzone badania przez autorkę wraz z dr Michałem

Dębkiem¹, okazało się, że niestety ten typ lokalizacji nie oddziałuje pozytywnie na więzi społeczne oraz na wspólne działania sąsiedzkie w zakresie poprawy otaczającego krajobrazu osiedli, tak istotnego dla obywateli tych małych środowisk. Drugim wariantem, chyba najczęściej spotykanym na osiedlach otwartych w mniejszych miastach, czy też założeniach urbanistycznych tworzonych w okresie modernizmu, jest wolnostojąca, wydzielona przestrzeń na odpady, zlokalizowana na środku dziedzińca, czy też poza terenami zielonymi, ukryta za blachą falistą. W otoczeniu tych miejsc można zaobserwować silne więzi społeczne między mieszkańcami, gdyż w dzisiejszym, mocno zabieganym świecie, ludzie nie mają czasu na integrację z sąsiadami. Jedyną formą interakcji międzysąsiedzkiej jest wyjście z psem czy też moment, w którym idą po prostu wyrzucić śmieci. Według mieszkańców śródmiejskich kwartałów mieszkaniowych na terenie Wrocławia, śmietnik to element tworzący czasem zgrabną małą architekturę, ale niestety, najczęściej jest elementem odrażającym, kojarzonym jedynie z masą odpadów i roztaczającym się wokół, trudnym do zniesienia odorem.

Śmietnik, to czasem element z kolorowymi zasobnikami, służącymi do sortowania odpadów, kojarzony z europejskimi stolicami kultury. Po bliższym poznaniu sposobu jego funkcjonowania okazuje się, że jest to miejsce nad wyraz społeczne, miejsce ważne, niemalże jedyne miejsce spotkań mieszkańców kreujące wspólnotowość, to miejsce, które definiuje lokalne przestrzenie. Najważniejsze na co należy zwrócić uwagę, to fakt, że w miejscu tym nie ma podziałów, hierarchii nie istotna jest płeć, wiek, wykształcenie – wszyscy chodzą czasem do śmietnika.

Regulacje prawne a rzeczywistość

1. Regulacje prawne, pozwalają nam w sposób zdefiniowany określać zagadnienia których problem badamy, natomiast w większości nie dotyczą one kwestii oddziaływania na jakość życia na poziomie społecznym. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w paragrafie 22 [Rozporządzenie 2002] reguluje następujące zagadnienia: Na działkach budowlanych należy przewidzieć miejsca na pojemniki służące do czasowego gromadzenia odpadów stałych, z uwzględnieniem możliwości ich segregacji.
2. Miejscami, o których mowa w ust. 1, mogą być:
 - 1) zadaszone osłony lub pomieszczenia ze ścianami pełnymi bądź ażurowymi,
 - 2) wyodrębnione pomieszczenia w budynku, mające posadzkę powyżej poziomu nawierzchni dojazdu środka transportowego odbierającego odpady, lecz nie wyżej niż 0,15 m, w tym także dolne komory zsypu z bezpośrednim wyjściem na zewnątrz, zaopatrzonym w daszek o wysięgu co najmniej 1 m i przedłużony na boki po co najmniej 0,8 m, mające ściany i podłogi zmywalne, punkt czerpalny wody, kratkę ściekową, wentylację grawitacyjną oraz sztuczne oświetlenie,
 - 3) utwardzone place do ustawiania kontenerów z zamykanymi otworami wrzutowymi.
3. Między wejściami do pomieszczeń lub placami, o których mowa w ust. 2, a miejscem dojazdu samochodów śmieciarek wywożących odpady powin-

¹ Dr Michał Dębek jest zatrudniony zarówno w Instytucie Psychologii, Uniwersytet Wrocławski, jak i w Wydziale Architektury, Politechnika Wroclawska.

no być utwardzone dojście, umożliwiające przemieszczanie pojemników na własnych kołach lub na wózkach.

4. Miejsca do gromadzenia odpadów stałych przy budynkach wielorodzinnych powinny być dostępne dla osób niepełnosprawnych.

W rozporządzeniu wymienione są jeszcze przepisy mówiące o odległości kontenerów, pojemników i trzepaków od okien i drzwi oraz odległości od granic działek, a także jakie parametry powinny zostać spełnione przy projektowaniu miejsc gromadzenia odpadów stałych. Istotnym elementem jest – lecz bardziej dla projektanta – aby uwzględnić przy projektowaniu tych obiektów, rolę lokalnych więzi sąsiedzkich, które mają znaczący wpływ na tworzenie się tkanki społecznej w strukturze urbanistycznej. Niestety, rzeczywistość wygląda zdecydowanie inaczej. Często miejsca te nie są traktowane nazbyt poważnie, stają się miejscem omijanym, często przeszkadzającym, nie projektowanym faktycznie jako mała architektura, do której przynajmniej kilka razy w tygodniu mieszkający w przestrzeni osiedlowej chodzą. Projektanci lokalizują miejsca gromadzenia odpadów, nie biorąc pod uwagę tego, jak ważny to element, dotyczący życia społecznego, który tworzą lokalnie mieszkańcy kwartałów na osiedlach. Nie chodzi tu o tworzenie negatywnego obrazu pracy projektowej, ponieważ dotyczy on każdej jednostki reprezentującej dane terytorium. Priorytetem w przypadku kreowania przestrzeni powinna być świadomość społeczna wszystkich jej partycypantów.

Podsumowanie

Faktycznie, wokół – jak okiem sięgnąć – kubły. Różne: małe i duże; zielone, żółte, niebieskie, granatowe i czarne; prostopadłościennie i owalne; plastikowe i metalowe. Wokół kubłów – strefa bezbrzeżnego chaosu: stara umywalka, wymiociny, spleśniały chleb i bułka, opony, drzwi od lodówki... W środku tego wszystkiego sterczy absurdalnie jakaś opuszczona ciężarówka, obok przykryty plandeką samochód, a raczej szczątki, oparte na ceglach, bo koła – jak słyszę od mieszkańców podwórka – dawno już ukradli (jacyś nieodlegli „oni”).

(Dębek 2013)

Jako społeczeństwo, projektanci, architekci, urbaniści, ludzie zamieszkujący na osiedlach, w kwartałach urbanistycznych, czy wolnostojących wieżowcach pamiętajmy, aby nie zapominać o tych najmniejszych, ale kluczowych elementach naszego życia. Dlatego ważnym jest aby z uwagą oraz troską patrzeć na otaczającą nas przestrzeń, dokładnie z taką samą jak na relacje międzysąsiedzkie. Cały obszar zamieszkały przez społeczeństwo blokowe, należy traktować jako miejsce mające znaczący wpływ na ich tożsamość oraz relacje międzyludzkie, nie zapominając przy tym o osiedlowych sklepikach, parkach, alejkach miejscach wspólnej integracji. Jeżeli z zaangażowaniem oraz większą świadomością będziemy czuć, że mamy wpływ na to co jest dookoła, co nas otacza, będziemy mogli bardziej wpływać na przestrzeń i co najważniejsze – jej jakość, bo jakość przestrzeni ma znaczący wpływ na więzi społeczne oraz relację człowiek – architektura.

References Bibliografia

- Alexander Ch. (2008) *Język wzorców. Miasta, budynki, konstrukcja*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Bańka A. (1997) *Architektura psychologicznej przestrzeni życia: behawioralne podstawy projektowania*. Poznań: Wyd. „Print-B”.
- Brukalska, B. (1948) *Zasady społeczne projektowania osiedli mieszkaniowych*. Warszawa: Dom Wydawniczy Trzaska, Evert i Michalski.
- Dębek M. (2013) *Miejsca spotkań we Wrocławiu*. Reportaż własny (data dostępu: 13.11.2017) http://www.academia.edu/5032650/Miejsca_spotkań_we_Wrocławiu
- Gehl J. (2013) *Życie między budynkami. Użytkowanie przestrzeni publicznych*. Kraków: Wyd. RAM.
- Le Corbusier. (2017) *La Charte d'Athènes*, Warszawa: Wyd. Fundacja Centrum Architektury.
- Majer A. (2011) *Miasto osobiste*. Łódź: Wyd. Acta Universitatis Lodzensis. Folia Sociologica.
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. z 2015, poz.1422)